

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Gülhane Tıp Tarihi ve

Tıp Etiği Dergisi

Yeni Asur Dönemi'nde Kraliyet Hekimleri ve Şifacılar: Tıbbi Uygulamalar ve Dini Tedavi Yöntemleri

İsmail Coşkun, Ömer Tanyürek

Özet

Asur Devleti, merkezi Kuzey Mezopotamya'da yer alan ve MÖ 2000 ile MÖ 600 yılları arasında yaklaşık 1400 yıl boyunca büyük bir gelişim gösteren önemli bir uygarlıktır. Sümer uygarlığının birikimlerini devralan Asurlular, Babil ve Mısır kültürlerinden de etkilenecek bilim ve sanat alanlarında ileri bir seviyeye ulaşmıştır. Yazının yaygın olarak kullanılması, Asur Krallığı hakkında ayrıntılı bilgilerin günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Kralların seferleri, günlük yazışmalar, dini metinler ve ticari belgeler gibi çeşitli yazılı kaynaklar, Asur toplumu ve yönetimi hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Asurlular, devlet politikası olarak eğitime büyük önem vermiş ve saraylarında okullar açmışlardır. Asur Devleti'nin açmış olduğu bu okullarda din, tarih, matematik ve tıp alanlarında eğitim verilmiştir. Özellikle tıp, Asur kültüründe özel bir yere sahip olmuştur. Asur Kralı Asurbanipal'ın kütüphanesinde, tıbbi konulara ayrılmış geniş bir bölüm bulunmaktadır. On binden fazla satırdan oluşan bu tıp ansiklopedisi, teşhis ve tedavi yöntemlerine dair kapsamlı bilgiler içermektedir. Esarhaddon ve oğlu Asurbanipal dönemlerinde, sarayda görev yapan dört önemli doktor veya şifacıya dair birçok belge günümüze ulaşmıştır. Marduk-şakin-şumi, Adad-şumu-usur, Urad-nanaya ve Nabu-naşir isimli bu bilim insanları, hastalıkların teşhisini yaparak tedavi yöntemleri geliştirmiştir. Aynı zamanda kâhinlik yaparak krallara tavsiyelerde bulunmuş, saray yönetimine katkıda bulunmuşlardır. Bu bilim insanları, ünlü yunan filozof ve bilim insanı Hipokrat'tan yüzyıllar önce yaşamış ve günümüz tıbbına katkılar sunan önemli çalışmalara imza atmışlardır. Yeni Asur Dönemi'nde Kraliyet Hekimleri ve Şifacılar: Tıbbi Uygulamalar ve Dini Tedavi Yöntemlerinin anlaşılması amacı ile Asur Devlet arşivlerinde 389 mektubun incelenmesiyle, hekimlerin saraydaki rolleri, tıbbi uygulamaları ve bilimsel yaklaşımları hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir. Asur Krallığı'nda bulunan hekimler, hastalıkların nedenlerini anlamaya çalışmış, çeşitli bitkisel tedaviler uygulamış ve bununla beraber teşhis yöntemleri geliştirmiştir. Bu çalışmalar, tıbbın gelişiminde önemli bir basamak olmuştur.

Makale Bilgisi

<https://doi.org/10.70350/MDOD6106>

Makale geçmişi

Geliş Tarihi: 04.02.2025

Kabul Ediliş Tarihi: 19.03.2025

Anahtar kelimeler:

Asur Hekimleri, Asur Şifacıları, Esarhaddon Dönemi Şifacıları, Asur'da tedavi yöntemleri, Asur Tıbbı

İletişim:

Doç. Dr. İsmail COŞKUN, Van
Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi,
Arkeoloji Bölümü
ismailcoskun@yyu.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-9265-4949

Öğr.Gör.Ömer TANYÜREK,
Hakkari Üniversitesi,
Çölemerik MYO,
El Sanatları Bölümü
omertanyurek@hakkari.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2787-5571

University of Health Sciences Gulhane Journal of Medical History and Medical Ethics

Royal Physicians and Healers in the Neo-Assyrian Period: Medical Practices and Religious Healing Methods

İsmail Coşkun, Ömer Tanyürek

Abstract

The Assyrian State was a significant civilization located in northern Mesopotamia, which developed greatly over approximately 1,400 years between 2000 BCE and 600 BCE. The Assyrians inherited the knowledge of the Sumerian civilization and, influenced by Babylonian and Egyptian cultures, reached an advanced level in the fields of science and art. The widespread use of writing has allowed detailed information about the Assyrian Kingdom to survive to the present day. Various written sources, such as royal campaigns, daily correspondence, religious texts, and commercial documents, provide valuable insights into Assyrian society and governance.

As a state policy, the Assyrians placed great importance on education and established schools in their palaces. These schools provided education in religion, history, mathematics, and medicine. Medicine, in particular, held a special place in Assyrian culture. The library of Assyrian King Ashurbanipal contained an extensive section dedicated to medical topics. This medical encyclopedia, consisting of more than ten thousand lines, included comprehensive information on diagnosis and treatment methods.

Many documents from the reigns of Esarhaddon and his son Ashurbanipal provide evidence of four prominent doctors or healers who served in the palace. These scholars—Marduk-šakin-šumi, Adad-šumu-usur, Urad-nanaya, and Nabu-našir—diagnosed diseases and developed treatment methods. They also acted as diviners, advising the kings and contributing to palace administration. These scientists lived centuries before the famous Greek philosopher and physician Hippocrates and conducted significant studies that contributed to modern medicine.

Royal Physicians and Healers in the Neo-Assyrian Period: An Understanding of Medical Practices and Religious Healing Methods The examination of 389 letters in the Assyrian State archives has provided important insights into the roles of doctors in the palace, their medical practices, and their scientific approaches. Physicians in the Assyrian Kingdom sought to understand the causes of diseases, applied various herbal treatments, and developed diagnostic methods. These efforts represented a crucial step in the advancement of medicine.

Article Info

<https://doi.org/10.70350/MDOD6106>

Article history:

Received: 04.02.2025

Accepted: 19.03.2025

Keywords: Assyrian Doctors, Assyrian Healers, Healers of the Esarhaddon Period, Treatment Methods in Assyria, Assyrian Medicine

Correspondence Author:

İsmail Coşkun, Assoc. Prof.
Van Yüzüncü Yıl University, Faculty
of Letters, Department of
Archaeology.
ismailcoskun@yyu.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-9265-4949

Ömer Tanyürek, Lec.
Hakkari University, Çölemerik
Vocational School, Department of
Handicrafts.
omertanyurek@hakkari.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2787-5571

Giriş

Sümer, Babil ve Mısır'ın etkisi ile bilime ayrı bir önem veren Asur, birikimlerini bir kütüphanede toplamıştır. Asur Ansiklopedisi MÖ 612 yılında Ninive kentinin yağmalanması sonucunda parçalara ayrılmıştır (1). Yağmalanmanın sonrasında çıkan yangın, kil tabletlerin pişerek dahada sertleşmesini sağlamış ve günümüze kalmasında da yardımcı olmuştur.

Tedavi yöntemleri insanlığın var olmasından günümüze kadar kesintisiz devam etmektedir. Bu yöntemlerin MÖ ikibinin başlarından itibaren yazılı metinler üzerinde görülmeye başlamasıyla da tedavi yöntemlerini uygulayanlar ile ilgili daha net bilgiler edinilmiştir.

Herodot ve sonrası tıp çalışmalarına yön veren birçok hekimin isimleri bilinmektedir. Bu çalışmada Herodot'tan (MÖ 484-425/413) yüzyıllar önce yaşamış şifacılık ve hekimlik yapan MÖ yedinci yy 'da yaşamış, Marduk - şakin – şumi, Adad-şumu-usur, Urad-nanaya ve Nabu-naşir, isimli dört Asurlu bilim insanı hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada Asur devlet arşivlerinde yer alan yazılı metinlerin gözden geçirilmesi yöntem olarak belirlenmiştir.

Asur Devlet Arşivlerinde yer alan mektuplardan 389'unda dört hekim hakkında bilgi vermektedir. Bu makale, Yeni Asur Dönemi'nde tıbbın dini ve bilimsel yönlerini nasıl birleştirdiğini incelemektedir.

Yeni Asur Dönemi'nde Kraliyet Hekimleri ve Şifacılar: Tıbbi Uygulamalar ve Dini Tedavi Yöntemleri

Mezopotamya'da büyü ile tedavi edenler ile doktorlar arasında bir ayırım bulunmaktadır. Asur'da görülen bu her iki meslek de şifa verici olarak görev yapmaktadır. Eski Babil Döneminde Hamurabi kanunlarında doktorluk mesleği ile ilgili bazı yasal düzenlemeler yer almaktadır. Yine aynı dönemde Mari kentinde sarayda yaşayan hekimlerden bahsedilmektedir (2).

Yeni Asur Döneminde kahinler ve hekimlerden en çok bilgi alan krallardan birisi Esarhaddon'dur (MÖ 681-669). Bu kral babasının kardeşleri tarafından öldürülmesinden sonra kaygı bozuklukları yaşamıştır. Kral psikolojik ve fiziksel rahatsızlıkları için birçok kâhin ve hekimden yardım almıştır (3).

Marduk-şakin-şumi, Asur sarayında hizmet eden en önemli kâhinlerden biridir. Kral Esarhaddon'un güvenini kazanan bu kâhin, yalnızca dini görevleriyle değil, aynı zamanda kralın danışmanı olarak da önemli bir rol üstlenmiştir. Marduk-şakin-şumi, kralın düşmanlardan korunması için sarayda kalmasını önermekte ve buluşacağı kişiyle hangi zamanlarda buluşması gerektiğini bildirmektedir (4 SAA.10.251). Ayrıca, tanrı heykellerinin yapımında da aktif bir rol oynamış, bu işte çalışacak kişiler için kralın emir vermesi gerektiğini ifade etmiştir (4 SAA.10.252).

Marduk-şakin-şumi, veliaht prens Asurbanipal'in kahinliğini yürüten görevlilerden birinin hastalanmasıyla ilgili haber aldığında, prens için yeni kâhinler önerisinde bulunmuştur (4 SAA.10.251). Bu durum, onun saray içindeki dini hiyerarşiyi ve kralın yakın çevresine olan etkisini ortaya koymaktadır.

Kâhinin önemli görevlerinden biri, çeşitli ritüeller düzenlemektir. Bu ritüeller arasında el kaldırma duaları, vekil kral ritüelleri, dua okuma, astrolojiyle ilgili uygulamalar ve kötü ruhları ile demonları yani cinleri kovmaya yönelik dualar yer almaktadır (4 SAA.10.238, SAA.10.240, SAA.10.221, SAA.10.233, SAA.10.246). Ritüeller esnasında kralın hangi gün hangi giysileri giymesi gerektiğine de Marduk-şakin-şumi karar vermiştir. Özellikle ayın yirmisinde beyaz giymesi ve iki gün bekledikten sonra kemerini kuşanması gerektiği önerilmiştir (4 SAA.10.234, SAA.10.235).

Marduk-şakin-şumi'nin görevleri yalnızca ritüellerle sınırlı kalmamış, sarayın güvenliği ile ilgili konuları da kapsamıştır. Hırsızlarla ilgili bilgi vermek ve ajanlık yapanları tespit etmek gibi görevler de üstlenmiştir (4 SAA.10.240).

Bu ritüellerin bazılarını Adad-şumu-uşur ile birlikte yürütmüş olan Marduk-şakin-şumi, bu ortak çalışmayla ritüellerin önemini kralın gözünde daha da artırmıştır (4 SAA.10.024, SAA.10.216, SAA.10.221, SAA.10.228, SAA.10.259, SAA.10.281, SAA.10.281, SAA.10.231, SAA.10.221, SAA.10.209). Kral için düzenlenen bu ritüeller, Marduk-şakin-şumi'nin saraydaki etkisinin ve dini yetkinliğinin önemli bir göstergesidir.

Marduk-şakin-şumi krala hastalık durumlarında ilaçlar ve tedaviler önermiştir. Şifa sağlarken teşhisler ve tedavi önerileri sunarken hastalıkları iyileştirmek için dini yöntemlere başvurmuştur.

“(1) Kralım, efendime: Hizmetkârınız Marduk-şakin-şumi. Kralım, efendime sağlık ve esenlik! Nabû ve Marduk kralımızı kutsasın! (5) Kralımızın bana yazdığı üşüme ile ilgili olarak, endişelenecek bir şey yok. Kralın tanrıları bunu hızla iyileştirecek ve biz de konuyla ilgili gereken her şeyi yapacağız. [Bu] mevsimsel bir hastalıktır; kralımız efendimiz (endişelenmemelidir). (Kalan kısım okunamayacak kadar hasarlı)...” (4 SAAA.10.236).

Şifacı Marduk-şakin-şumi, mektubunda kralın sağlık durumuyla ilgili endişelerini gidermeye çalışmaktadır. Muhtemelen Kral yüksek ateşten kaynaklı bir rahatsızlık geçirmektedir. Marduk-şakin-şumi, bunun ciddi bir sorun olmadığını, mevsimsel bir hastalık olduğunu ve tanrıların bu rahatsızlığı hızla iyileştireceğini belirtmiştir. Bu hem moral verici hem de güvence sağlayıcı bir yaklaşımdır.

Şifacı, gerekli tıbbi ve ritüel tedbirlerin alınacağını ifade etmektedir. Bu, kralın endişelerini gidermeye yönelik bir taahhüttür. Mezopotamya toplumunda, hastalıklar genellikle tanrılar veya kötü ruhlarla ilişkilendirilirdi, bu nedenle hem tıbbi hem de dini yöntemlere başvurulması yaygındı. (5).

“(1) Kralım, efendime: Hizmetkârınız Marduk-şakin-şumi. Kralım, efendime sağlık ve esenlik! Nabû ve Marduk kralımızı kutsasın! (5) Kralımızın "şillibānu tedavisi çok sıcak" dediği meseleye dair — (8) Sıcak olması gerekir; yoksa bunu neden yapıyoruz? "Terlemesine neden olmalı" dememiş miydi? Ama neden yaz başında titremeye yakalanıyor? Bu mantıklı değil. Bu, tanrıların işidir. (r 3) Amulet taşlarının dizisiyle ilgili olarak da — kralımızın söylediği tamamen doğrudur. Kralımıza düşman ülkesinde bu taşların Asur'a uygun olmadığını söylememiş miydim? Şimdi, kralımıza tanrılar tarafından aktarılan yöntemlere bağlı kalacağız. (r14)(...)(r 15) Şimdi kralımıza yazıyorum.” (4 SAA.10.241).

Şifacı Marduk-şakin-şumi kralın bir tür ısı tedavisi (şillibānu) ile ilgili yorumlarına değinir. Şifacı, bu tedavinin "sıcak" olması gerektiğini belirtir ve terlemeyi teşvik etmesi gerektiğini savunur. Ancak kralın "yaz başında titreme" yaşaması durumu tartışma konusu olur ve bu durumun mantıksız görüldüğüne işaret edilir. Bu, hastalığın ve tedavinin doğrudan tanrısal müdahale ile ilişkilendirildiği bir bağlamı gösterir.

Mektubun ikinci kısmında bir dizi tılsım taşına dair bir tartışma yer alır. Hizmetkâr, kralın taşlarla ilgili önceki yorumlarının doğru olduğunu kabul eder ve bu taşların Asur için uygun olmadığını daha önce söylediğini hatırlatır. Hizmetkâr, tanrıların talimatlarına uyacaklarını belirtir. Ancak mektubun son kısımları eksiktir.

“(1) K[ralım, efen]dime: Hizmetkârınız Marduk-şakin-şumi. Kralım, efendime sağlık ve esenlik! Nabû ve Marduk kralımızı kutsasın! (5) Kralımızın "Kollarım ve bacaklarım güçsüz!" ve "Gözlerimi açamıyorum; kaşınıyorum ve yere serildim" dediği konuyla ilgili olarak — (10) (tüm) bunlar ateşin kemiklere kadar işlemesinden kaynaklanıyor. Ciddi değil — Aşşur, Şamaş, Bel ve Nabû şifa sağlayacaktır. (r3) (Bölünme) (r 6) Hastalık gidecek — her şey yoluna girecek. Ancak, uygun olanı yemeleri ve beklemeleri gerekir.” (4 SAA.10.242).

Mektupta kralın fiziksel şikâyetleri net bir şekilde belirtilir. Bu belirtileri Marduk-şakin-şumi bir tür genel halsizlik, kas zayıflığı ve muhtemelen ateşle ilişkili bir rahatsızlık olarak yorumlar. "Yere serildim" ifadesi, hastalığın kralı fiziksel olarak oldukça etkilediğini göstermektedir. Şifacı, bu durumun nedenini "ateşin kemiklere kadar işlemesi" olarak açıklar. Bu, dönemin tıbbi anlayışında iltihaplanma, enfeksiyon ya da ateşli bir hastalığı ifade edebilir. Ancak şifacı, bunun ciddi bir durum olmadığını vurgular. Tanrıların (Aşşur, Şamaş, Bel ve Nabû) kralı iyileştireceği konusunda güvence verir. Bu, hastalıkların ilahi güçlerle ilişkili olduğu ve tanrıların iyileştirici rolüne olan inancın güçlü olduğunu gösterir.

Şifacı, hastalığın geçeceğini ve her şeyin yoluna gireceğini belirtir. Bu hem kralı rahatlatmak hem de güven aşılama için yazılmış bir beyandır. Ayrıca, kralın uygun gıdaları tüketmesi gerektiğini ve hastalığın geçmesi için sabırlı olunmasını önerir. "Beklemeleri gerekir" ifadesi, iyileşme sürecinin doğal olarak zaman alacağına işaret eder.

Kralın şikâyetleri muhtemelen bağışıklık sistemiyle ilgili bir hastalığı veya enfeksiyonu (örneğin grip, ateşli bir hastalık) temsil ediyor olabilir.

"Ateşin kemiklere kadar işlemesi" gibi ifadeler, hastalığın derinleştiğini ve ciddi bir rahatsızlık gibi görüldüğünü ima ederken, Marduk-şakin-şumi'nin bu durumu hafif göstermesi dikkat çekicidir. Şifacı, kralı yatıştırıcı bir üslupla konuşur. Hastalığın ciddi olmadığını söyleyerek onu rahatlatmaya çalışır. Ancak bu yatıştırıcı ton, aynı zamanda hizmetkârın kralına karşı sorumluluğunu yerine getirme çabasını da gösterir.

*"(1) Kralım, efendime: Hizmetkârınız Marduk-şakin-şumi. Kralım, efendime sağlık ve esenlik!
(Nabû ve) Marduk kralımızı kutsasın!
(5) Kralımızın "Keşke göz iltihabı iyileşseydi!" dediği meseleyle ilgili olarak — yarın (kralımın yanına geleceğim.) (9)(.....)bu (Bölünme) (r 2) Ay (II) ayında periyodik ritüelleri gerçekleştireceğiz. Göz iltihabına karşı Bel ve Na[bû], yaşam veren ellerini kralımızın üzerine koyacaktır." (4 SAA.10.243).*

Marduk-şakin-şumi. kralın göz iltihabıyla ilgili endişesini dile getirdiği bir mesajı veya isteği referans alır. Şifacı, bunun üzerinde çalışıldığını belirtir ve ertesi gün kralın yanına geleceğini ifade eder. Ay II (muhtemelen Asur takvimine göre Nisan-Mayıs arası) ayında periyodik dini ritüellerin yapılacağını açıklar. Bu ritüellerde tanrılar Bel ve Nabû'nun, kralın sağlığını koruyup iyileştirmek için "yaşam veren ellerini" üzerine koyacağına inanılır.

Adad-şumu-uşur Esarhaddon döneminde sarayın önemli kahinlerinden bir diğeridir. Şifacılığın yanında Astroloji konusunda hizmet ettiği ve krala tavsiyeler verdiği görülmektedir. Metinlerde, ay ve güneşin gökyüzündeki konumları, Venüs ve Sirius gibi gezegenlerin gözlemleri, ritüel uygulamaları ve kehanetler detaylı şekilde yer almaktadır. Ayrıca, metinlerde krala ve diğer üst düzey kişilere hitaben sağlık dilekleri ve ilahi yardımların çağırılması yaygın bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. (4 SAA.10.219. SAA.10.212. SAA.10.210. SAA.10.209. SAA.10.206. SAA.10.190. SAA.10.185. SAA.10.110. SAA.10.024. SAA.10.001. SAA.08.163. SAA.08.162. SAA.08.160. SAA.08.161.)

Adad-şumu-uşur Ay ve güneşin aynı anda veya karşıtlık içinde görülmesiyle ilgili kehanetleri sıkça vurgulanmıştır. Bu tür olayların kralın başarısı ve ülkenin mutluluğu ile ilişkilendirilmesi, Asur Dönemi'nde astral dini inançları vurgulaması açısından önemlidir.

Venüs ve Sirius gibi gezegenlere dayalı ritüeller ve öngörüler, yıldız gözlemlerinin dini ve siyasi hayatta oynadığı önemli rolü göstermektedir.

Adad-şumu-uşur tarafından, "Girsu"ya yapılan yolculuklar ve burada gerçekleştirilen arındırma ritüelleri, detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. Kesilen tırnakların şehir sınırlarına kullanılması gibi uygulamalar, sembolik koruma ritüellerine işaret etmektedir. Ayrıca kâhinin belirttiği belirli günlerin olumlu ya da uğurlu addedilmesi ve bu günlere bağlı etkinliklerin yapılması, zamanın düzenlenmesinde dini bir takvimin kullanımını ortaya koymaktadır.

Adad-şumu-uşur tarafından yazılan mektuplarda, kralın sağlığı için dualar ve tanrılara yakarıları yer alır. Ayrıca, tanrılardan krala ve oğullarına uzun ömür, güç ve refah dileyen ifadeler, bu mektupların politik ve manevi boyutunu açıklar.

Güneş tutulması gibi doğal olaylara atfedilen önem, bu tür olayların krallık ve halk üzerinde oluşturduğu algıyı yansıtır. Tutulma gibi olaylar için alınan önlemler veya yapılan ritüeller, dönemin kozmolojik inanç sistemini açıklamaktadır. Birçok astral gözlemi ve ritüeli yöneten Adad-şumu-uşur kraliyet ailesi için de tedaviler önermektedir.

*(1) Kralım, efendime: Hizmetkârınız Adad-şumu-uşur'dan. Kralım, efendim sağlıklı olsun! Nabû ve Marduk kralım, efendimi kutsasın!
(5) Kralım, efendimin bana yazdığı ilaç ile ilgili olarak, kralım, efendimin dediği tamamen doğrudur.
(11) Önce bu kölelere içirelim, sonra veliaht prens içsin. Akılsız bir ihtiyarın sözleri ne olabilir ki? (Buna karşılık) kralım, efendimin söylediği, tanrının sözü kadar mükemmeldir. (4.SAA.191).*

Adad-şumu-uşur veliaht için hazırlanan ilaç ile ilgili bilgiler verilmektedir. İlacı kullanılmadan önce köleler üzerinde denenmesi günümüzde de ilaç geliştirme süreçleri içerisinde yer alan denek çalışmalarının bilinen en erken örneğidir. İnsan deneklerin kullanılması, Asur tıbbının pragmatik ama modern standartlara göre etik olmayan yanını gösterir. Günümüzde klinik çalışmaların en önemli aşamalarından olan faz çalışmalarını hızlandırılmış bir şekilde kölelere uygulayarak veliaht için ilacın güvenilirliği test edilmiştir. (6) Asur Krallığı için

Veliaht prensin korunması önceliklidir. Bu, kraliyet ailesinin sağlığının Asur toplumunda büyük önem taşıdığını gösterir.

Adad-şumu-usur, "akılsız bir ihtiyar" ifadesiyle, herhangi bir yanlış uygulama durumunda kendisinin kral kadar bilge olamayacağını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, kralın bilgeliği ve tanrısal otoritesine dikkat çekerek, Asur hükümdarlarının yalnızca dünyevi bir lider değil, aynı zamanda ilahi bir role sahip olduklarını ifade etmektedir.

"Efendim Krala , : kulunuz Adad - şumu - usur . Krala sağlık lordum ! _ _ _ _ _ Nabu ve Marduk ve göklerin ve yerin büyük tanrıları kralı kutsasın efendim, krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin , _ _ _ _ _ efendim! _ Kültlerin Hanımı'nın sorumluluğu çok iyi gidiyor ; _ _ _ _ _ kral, lordum, mutlu olabilir . _ _ _ _ _ Neden bugün ikinci gün kral sofraya (ya) ge(tiri)lmiyor, lordum? _ _ _ _ _ Kim tanrıların kralı Şamaş'tan çok daha uzun süre karanlıkta kalır; _ _ _ _ _ bütün gün ve gece karanlıkta kalır ve _ _ _ _ _ yine iki gün? Dünyanın Efendisi Kral, Şamaş'ın tam benzeridir. _ _ _ _ _ O (Şamaş) sadece yarım gün karanlıkta kalır! _ _ _ _ _ Abartmak iyi değildir; (... ülkenin refahı (için)...). Ekmek yiyip şarap içmek kralın hastalığını kısa sürede giderecektir. Dikkate alınması gereken iyi bir tavsiye: Huzursuzluk, yememek ve içmemek, zihni rahatsız eder ve hastalık ekler. Bu konuda kral hizmetkârını dinlemelidir". (4 SAA.10.196).

Adad-şumu-usur, Esarhaddon'un kişisel hekimi olarak, kralın durumunu ayrıntılı bir şekilde analiz etmiş ve yapılması gerekenler konusunda net tavsiyelerde bulunmuştur. Esarhaddon'un en az iki gün boyunca yemek yemeyi ve sıvı almayı keserek karanlık bir odada kalmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Adad-şumu-usur, bu davranışın zihinsel bir soruna işaret ettiğini ve diğer sağlık sorunlarını tetikleyebileceği konusunda kralı uyarmıştır. Hekim, Esarhaddon'a düzenli olarak yemek yemesi ve şarap içmesi gerektiğini hatırlatmış ve ülkenin geleceği için kralın sağlıklı olmasını vurgulamıştır. Ayrıca, karanlıkta uzun süre kalmanın Tanrı Şamaş'a dahi hakaret sayılabilecek bir davranış olduğunu söyleyerek, kralın bu alışkanlıktan vazgeçmesi gerektiğini ifade etmiştir. Adad-şumu-usur, hem teşhisi koymuş hem de Esarhaddon'un ruhsal ve fiziksel sağlığını iyileştirmek için çözüm önerilerini detaylandırmıştır (3).

Esarhaddon döneminin en önemli şifacılarından birisi de Urad-Nanaya'dır. Urad-Nanaya tam anlamıyla bir saray hekimi gibi krala ve ailesine sağlık konusunda hizmet etmiştir. Bu hekim bir eczacı gibi daha çok kendi ürettiği ilaçlarla hizmet vermektedir.

(1) Krala, efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. Krala en iyi sağlık, efendim! Ninurta ve Gula krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!

(7) Kral, efendim, bana sürekli şunu söylüyor: "Neden bu hastalığımın doğasını teşhis etmiyor ve tedavisini getirmiyorsun?" — daha önce kralla görüşmede konuştum ve semptomlarını açıklayamadım. Şimdi bir mektup mühürlüyorum ve gönderiyorum; krala okunmalı, krala bildirilmeli, efendim. Kral uygun görürse, efendim, fallara baktırsın ve kötü ruhları kovdursun.

(20) Kral bu losyonu (mektupla birlikte gönderilen) sürsün ve belki bu ateş kralı terk eder, efendim. Kral için bu yağ losyonunu hazırladım, efendim, (zaten) 2 veya 3 kez — kral bunu biliyor. Kral isterse, yarın uygulayabilir. Hastalığı giderecektir.

(r 9) şilbānu ilacını krala getirdiklerinde, bir ve iki kez yaptıkları gibi perdeyi çeksinler; ben içeri girip talimat vereceğim. Belki kral terler.

(r 15) Bir kese içinde, efendim, krala bazı tespihler(muskalar) gönderiyorum. Kral onları boynuna takmalı.

(r.e. 18) Ayrıca bir merhem de gönderiyorum. Kral, (şiddetli) dönemi (hastalığının) gününde kendisini meshetmeli. (4 SAA.10.315).

Metinde kral, hastalığının neden teşhis edilmediğini ve tedavi edilmediğini sorguladığını belirtir. Urad-Nanaya önceki görüşmelerde semptomların açıklanamadığını, ancak şimdi bir mektup yazarak krala bilgi verdiğini ifade eder. Eğer kral uygun görürse, fallara baktırmasını ve kötü ruhları kovdurmasını tavsiye eder. Buradan Urad-Nanaya'nın kahinlik yapmadığı da anlaşılmaktadır.

Hekim, kral için bir losyon hazırlamıştır. Ayrıca Urad-Nanaya günümüz doktorları gibi ilacı gün içinde ne kadar kullanması gerektiğini de açıklamaktadır. İlacın uygulanması durumunda ateşin dinebileceğini belirtmiştir.

Ayrıca kralın hastalığı sırasında kullanması için şilbānu adlı bir ilaç, boynuna takması için tespihler (muskalar) ve hastalığın şiddetli döneminde kullanması gereken bir merhem göndermiştir. Kralın, bu tedavi yöntemlerini uygulayarak iyileşebileceğini ummaktadır.

Bergamalı Galen (MS 129-216) gibi bir doktor bile, hastanın zihinsel durumunu iyileştirdiği takdirde muska kullanımına ara sıra karşı değildi (6).

(Başlangıçta kaybolmuş)

(1) (.....) ile iyileşecek. Her şey yolunda. [Kral, efendim], mutlu olabilir.

(4) (Kral, efendim) için: hizmetkarınız Urad-Nanaya. Krala (iyi sağlık), efendim! Ninurta ve [Gula] krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!

(9) (...) krala(g) (Kırılma) (r 2) (...) Ninurta (...) (r 3) (Kral, kralların efendisi) (.....). (r 5) Benim hiçbir kusurum yok [...] (r 6) ne olursa olsun benim hatam (.....) (r 7) şefe (...)

(Geri kalan kayıp veya tercüme edilemeyecek kadar kırık) (4 SAA.10.317).

Tablete göre hekimin önceden krala bir tedavi yaptığı ve bunun sonucunda iyileşme sürecine girildiği düşünülebilir. Her şey yolunda diyerek kralın iyileşme sürecine girdiği ve artık üzülmemesi gerektiği belirtilmektedir. Hekim, "Benim hiçbir kusurum yok" ve "Ne olursa olsun benim hatam değil" ifadeleriyle kendini savunmaktadır. Urad-Nanaya'nın, potansiyel bir yanlış anlaşılma veya hatayı üstlenmek istememesi, Asur sarayındaki hiyerarşik düzen ve hekimlerin sıkı hesap verme yükümlülüğünü yansıtır. Ayrıca hekim üzerinde bir baskının olduğu da düşünülebilir.

(1) Krala, efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. Krala en iyi sağlık, efendim! Ninurta ve Gula krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!

(8) Kralın, efendimin, bana [yazdığı] döküntü hakkında: "(..)'imi neyle meshetmeliler? (...) bittiğinde, döküntü günün geri kalanında azalır" —

(r 3) Kral kendini kuş yağıyla ovmalı; bu, kralı ceryandan korumalıdır. Kralın ellerini düzenli olarak leğende yıkadığı temiz su sıcak olmamalıdır. Döküntü kısa sürede geçecektir (eğer kral bu şekilde davranırsa).

(e. 1) (Kralın) beni gönderdiği yere gittim. (4 SAA.10.318).

Kral, rahatsızlık veren bir cilt döküntüsünden şikâyet etmiştir. Urad-Nanaya, kralın bu konudaki talebine yanıt verir. Urad-Nanaya, döküntünün tedavisi için kralın cildini kuş yağıyla ovmasını önerir. Kuş yağı ile tedavi yöntemleri eski Türk gelenekleri içerisinde de görülmektedir (7). Günümüzde kuş yağları tamamlayıcı tıp ile ilgili paylaşımlarda görülür (8). Hatta güncel birçok firma deve kuşu yağı satışı yapmaktadır (*Hasmera, n.d.; Doğa By Netice Gümüş, n.d.*). Bu firmaların internet adreslerinde deve kuşu yağlarının deri rahatsızlıklarına iyi geldiği yazmaktadır.

Yunan Hekim, Pergamumlu(Bergamalı) Galen'in (MS 129 ila 216 civarı) ve Oribasius'un (yaklaşık MS 320-403) ürettiği kremlerden çok daha önce Urad-Nanaya Asur Krallığında kremler üretmiştir (9).

(1) Krala, efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. Krala en iyi sağlık, efendim! Ninurta ve Gula krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!

(8) Bebek çok daha iyi. Kulağının arkasındaki bu apse üzerine emici bir pansuman yapıştırdım, gevşekçe ucuna dayanıyordu.

(15) Dün akşam, yapıştığı tiftiği açtım ve üzerindeki pansumanı çıkardım. Pansuman üzerinde (birinin) küçük parmağının ucu kadar irin vardı.

(r 9) Tanrılarınız adına, kimse ona el sürmemişti — (bunun için) söz vermişti. Çok iyi; kral, efendim, memnun olabilir. 7 veya 8 gün içinde iyileşecek. (4 SAA.10.319).

Urad-Nanaya, muhtemelen kralın bebeğini tedavi etmiştir. Bebeğin kulağının arkasında oluşan apse için, emici bir pansuman uygulanmış ve pansuman bir gün boyunca yerinde bırakılmıştır. Bu süreç sonucunda iltihap çıkarılmıştır. Tedavinin ardından, bebeğin yaklaşık bir hafta içinde tamamen sağlığına kavuşması beklenmektedir.

(1) (K)rala, efendim: (hizmetkarınız) Urad-Nanaya. (K)rala en iyi (sağlık), efendim! Ninurta ve Gula (krala) (mutluluk) ve fiziksel esenlik versin, efendim!

(7) (Prens) Aššur-ete]llu-šamê-eršetî-muballissu (çok iyi gidiyor. (8) (Kralın) efendimin bana yazdığı martakal-(tohum) tamponlarına gelince, burun kanamasını durdurmak için (amaçlananlar) şu şekilde hazırlanır:

(13) (Onu) ezerler, sedir reçinesiyle (karıştırırlar), (karışımı) kırmızı yüne (sarılar) ve (üzerine) bir büyü (okurlar) ve (tamponları) (burun deliklerine) yerleştirirler.

(b.e. 18) (Kırık)

(r 1) (... manyet) it

(r 2) (...) styrax'ı atarlar

(r 3) (...)

(r 4) (Üzerine) bir büyü (okurlar) ve (burun deliklerine) yerleştirirler. (r 6) Kavşaklardan (... toz) sarırlar (.....) ve çok (..... bir tutam yünle, (üzerine) bir büyü okurlar ve burun deliğine sokarlar.

(r 10) (Alırlar) martakal tohumu ve (...) ezilmemiş olanlar, (...) olduğu gibi, (üzerine) bir büyü okurlar, (bir tutam yünle) sarırlar ve (burun deliğinin) deliğine sokarlar.

(r.e. 16) Gönderdiğim reçeteye göre hareket etmelidirler. (4 SAA.10.321).

Urad-Nanaya, sarayda özellikle prenste çok görülen burun kanamaları üzerinde araştırmalar yapmış ve bunları kralın bilgisine sunmuştur. Bu araştırmaya göre burun kanamasını durdurabilecek farklı yöntemler vardır. Bunlardan biri kralın da özellikle merak ettiği martakal tohumundan yapılan ilaçtır. Bu tohum ve sedir ağacı reçinesinden bir merhem hazırlanmaktadır. Bu merhem kırmızı bir yüne sarılıp dua ile birlikte buruna tampon şeklinde yerleştirilmektedir. Burada kırmızı rengin bilinçli seçildiği düşünülebilir. Oluşabilecek hafif kanamalarda kırmızı yün fazla dikkat çekmeyecektir.

Diğer bir krem Anadolu'da da yüzyıllardır kullanılan Avrupa'da özellikle 17 yüzyıldan sonra tıpta kullanılmaya başlanan sığla ağacı/stryrax yağı ile hazırlanan bir ilaçtır (10). Bu ilacın hammaddesi olan sığla ağacı Anadolu'da Akdeniz kıyılarında sıklıkla görülmektedir. Asur Dönemi için Hatti coğrafyasından getirdikleri bu yağdan yapılan ilaç türevleri günümüzde de eczacılık için önemli görülmektedir.

(1) Krala, efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. Krala en iyi sağlık, efendim! Ninurta (ve) Gula krala mutluluk ve fiziksel (iyilik) versin, efendim!

(7) Veliht prens çok iyi gidiyor. Göğsüne yaptığımız ve verdiğimiz tedavi 1 1/2 saat sürdü; Bilincini korudu ve daha sonra (yatağında) oturdu. (tedavi) Ne kadar doğru!!

(r 1) Burnu kanayan hastayla ilgili olarak, rab mūgi bana dün akşam çok fazla kan aktığını söyledi.

(r 7) Bu tamponları cahilce kullanıyorlar! Bunları burun kıkırdağına koyuyorlar, kıkırdağı sıkıştırıyorlar ve bu yüzden kan dışarı çıkmaya devam ediyor. Bunları burun deliklerinin açıklıklarına koymalılar; nefesi kesecek ama kan geri tutulacak. (e. 1) Kralın izniyle yarın (saraya) girip talimat vereceğim. Şimdi (kralın) sağlık durumunu duymama izin verin. (4.SAA.322).

Urad-Nanaya'nın Veliht Prens için bir tedavi uyguladığı anlatılmaktadır. Veliht prense uygulanan tedavi ortalama bir buçuk saat sürmüştür. Prens tedavi sırasında bilincini kaybetmemiştir ve sürecin sonunda yatağında oturabilmiştir. Göğsüne uygulanan tedavi yönteminin güvenli ve bilinçli uygulandığı vurgulanmaktadır.

Burun kanaması ile ilgili sıkıntılarının olduğu söylenmektedir. Urad-Nanaya'ya göre tamponlar burun kıkırdağına basınç uygulanarak yanlıştır kullanılmıştır. Bu uygulama kanamayı durduraktan çok devam etmesine neden olmuştur. Kraliyet doktoru tamponların burun deliklerinin açıklıklarına yerleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Muhtemelen burun deliğini tamamen kapatacak olan bu yöntem sonucunda kanamanın duracağı öngörülmektedir. Buruna uygulanan tampon tedavisi Herodot (MÖ 484-425/413) döneminde de yapılmıştır (11). Günümüz bilimsel tedavi yöntemlerinde de burun kanamalarında tamponlar kullanılmaktadır (12).

Urad-Nanaya, sarayda çalışanların burun kanamasını durduramayacağına da inandığı için saraya gelerek kendisi tedavi uygulamak istemektedir.

(1) *(Kral'a, efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. En iyi sağlık krala, efendim! Ninurta ve (Gula) krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!*

(7) *Veliaht prens çok iyi durumda. Veliaht prensi ziyaret ettiğimde, veliaht prens bana şöyle dedi: "Bütün bedenim iyileşti." Kral, efendim,(sevinçli) olabilir.*

(13) *Daha sonra tütsüleme için (çeşitli) ilaçlar gönderiyorum. Gönderdiğim kanaktu ve nikiptu yağı önce [kulağa] damlatılmalı, [sonra] tütsülemeyi onlar yapsın. Tütsüleme yapar yapmaz, (işlemi) tekrarlamalı, (yağın geri kalanını) kırmızı yüne damlatmalı ve kulağa yerleştirmelidirler. (Bu) çok (etkili)dir. (r 9) Şu anda beril pişirmekle meşgulüm. Beril taşının ...'inde [.....]*

(Geri kalan kısmı kayıp) (4 SAA.10.323).

Metinden anlaşıldığı gibi, Urad-Nanaya'nın tedavisinden sonra veliaht prensin durumu iyiye gitmektedir. Prens, Urad-Nanaya'ya "Bütün bedenim iyileşti." diyerek sağlık durumunun tamamen düzeldiğini ifade etmiştir. Bu durum, kralın da memnuniyetle karşılayacağı bir gelişme olarak sunulmaktadır.

Urad-Nanaya'nın uyguladığı tedavi yöntemlerinden birisi de tütsüleme tedavisidir. Tütsüleme yöntemi, iyileştirici ve koruyucu bir tedavi olarak kullanılmıştır. Tütsüleme, enfeksiyonları önlemek veya tedavi etmek, rahatlatıcı etkiler sağlamak ve ruhsal bir iyileşme sürecine destek olmak için yaygın olarak kullanılmıştır. MÖ ikibinden itibaren yazılı metinlerde görülen tütsüleme yöntemi günümüze kadar kullanılmıştır (13).

Doktorun kullandığı Kanaktu ve Nikiptu yağları, kulağa damlatılarak tütsüleme işleminin öncesinde hazırlanır. Sonra yağ, kırmızı yüne emdirilir ve kulağa yerleştirilir. Bu, tütsüleme işlemini desteklemek için kullanılan bir yöntemdir. Tütsüleme sonrası işlem tekrarlanır ve kalan yağ kırmızı yüne damlatılarak yeniden uygulanır. Metinde, bu tedavi yönteminin "çok etkili" olduğu vurgulanmaktadır.

Metnin son kısmı biraz eksik olsa da Urad-Nanaya'nın beril taşıyla bir şeyler pişirdiği belirtilmiştir. Beril taşı, tıbbi ve büyüsel uygulamalarda kullanılan değerli bir malzemedir. Günümüz alternatif tıbbında da Beril taşı kullanılmaktadır. Beril taşı satan firmalar bu taşın sağlık için önemli olduğunu belirtmektedirler (14). Beril taşının pişirilmesi ya bir ilaç hazırlığı ya da bir ritüelin parçası olabilir. Taşların, minerallerin veya değerli taşların ısı ile işleme özelliklerinin artırılacağı düşüncesi bu tür uygulamaları açıklayabilir.

(1) *(Kral'a, efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. Kral'a en iyi sağlık, efendim)! Ninurta ve Gula krala mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!*

(8) *Kulakların tedavisiyle ilgili olarak, tüm hazırlıklar yapıldı, (ama) kral dün buna başlamadı bile. Bugün onu şimdi yapsın.*

(13) *Kralın huzurunda bahsettiğim iksirle ilgili olarak (.....)*

(16) *(Mola)*

(r 1) *Bugün kulakların bu tedavilerini yapsın.*

(r 4) *(Kral) efendim, bildiği gibi, ilku görevi (hekimlerin) yarın. Bir 'üçüncü adam' diyor ki: "Emri altındayım; hekim benimle gelmeli!" Korkuyorum; Kralın (izni olmadan) (gitmeyeceğim)*

(Kırık)

(e. 1) *(Alternatif] olarak, (.....) mūşu-taşı olan bir hekim onunla gidebilir. (4 SAA.10.324).*

Metin, kralın kulaklarıyla ilgili bir tedaviden bahsetmektedir. Tedavi için gereken tüm hazırlıkların yapılmış olduğu belirtilmiştir. Ancak kralın, önceki gün bu tedaviye başlamadığı ifade edilmiştir. Urad-Nanaya, kralın bugün tedaviyi gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu, tedavinin önemini ve gecikmesinin doğurabileceği sonuçları ima etmektedir.

İksirle ilgili bir bilgi verilmiştir, ancak metin bu noktada eksiktir (kırık). Urad-Nanaya, iksirin kralın huzurunda ele alındığını söylemektedir. Bu, özel bir tedaviye veya kralın sağlık sorunlarına yönelik bir çözüm sunulmuş olabileceğini gösterir.

Metinde geçen "İlku", antik Mezopotamya'da hekimlerin belirli günlerde yerine getirmek zorunda olduğu resmi bir görevdir. Bu görev, sağlık hizmetleriyle ilgili protokolü ve sorumlulukları içermektedir.

"Üçüncü adam" olarak bahsedilen bir kişinin, hekimi yanına alarak bir göreve gitmesi gerektiğini söylediğini aktarmaktadır. Bu üçüncü adam hekimin hesap verdiği ya da altında çalıştığı birisi olabilir. Urad-Nanaya, kralın izni olmadan böyle bir göreve katılmaktan korktuğunu ifade etmektedir. Bu durum, saray hiyerarşisinin ve emir-komuta zincirinin sağlık hizmetleri üzerindeki etkisini göstermektedir. Urad-Nanaya, başka bir hekimin, "müšu-taşı" ile ilgilenen birinin, bu görevi yerine getirebileceğini önermektedir. Bu, muhtemelen müšu-taşıyla ilgili uzmanlığa sahip bir hekimin gönderilmesinin daha uygun olacağını ima eder.

(1) ('Çiftçiye' efendim: hizmetkarınız Urad-Nanaya. 'Çiftçiye' en iyi sağlık, efendim!) (Ninurta ve Gula) 'çiftçiye' mutluluk ve fiziksel esenlik versin, efendim!

(6) Lekelerin (tedavisine gelince) (.....), içeri girmeme izin vermeliler (...)

(9) pancar bitkisinin tohumu (...)

(10) ağzı (.....)

(11) suda (.....)

(Kırılma)

(r 1) iyi (.....)

(r 2) bunu düzenli olarak yapmalılar (.....).

(r 3) Belki efendim şöyle diyecektir (y): "Bu kasvetli bir (benim) günüm — (bunu) yapmak için uğurlu değil!" — yaptığımız bu (tedavi) (...) kasvetli bir (gün)

(Geri kalan kayıp) (4 SAA.10.325).

Mektupta, bahsedilen tedavi, vücutta oluşan lekelerin iyileştirilmesiyle ilgilidir. Ancak tedaviye başlamak için Urad-Nanaya saraya giriş izni istemektedir. Tedavide ağız veya bir açıklıkla (belki yarayla) ilgili bir işlem ve suyun kullanıldığı belirtilmektedir. Ancak bu kısmın anlamı kırık metin nedeniyle tam olarak net değildir. Urad-Nanaya, tedavinin kötü bir gün olarak değerlendirilen bir zamanda yapılmasını ele almaktadır.

(Başlangıçta kaybolmuş)

(1) (Yukarıya doğru çıkardığı) ve aşağıya doğru çöken safra ile ilgili olarak, tüm tıbbi literatürde şöyle denmektedir:

(r 1) "(Eğer) ağızından ve anüsünden çıkarırsa iyileşecektir."

(r 4) (Gördüğüm kadarıyla) (...)

(Geri kalan kaybolmuş) (4 SAA.10.326).

Metinde geçen "yukarıya doğru çıkardığı" (kusma) ve "aşağıya doğru çöken safra" (ishal), Mezopotamya tıbbında kullanılan humoral teorilere benzeyen bir anlayışı yansıtır. Bu ifadeler, vücutta dengeyi bozan bir durumun varlığına ve bunun safra (muhtemelen sarı veya kara safra) ile ilişkilendirildiğine işaret eder. Safra, antik dönemlerde sindirim sistemi ve hastalıkların temel unsurlarından biri olarak görülüyordu. "Ağızdan ve Anüsünden Çıkarırsa İyileşecektir" ifadesi, Antik Mezopotamya tıbbında "temizlik" veya "vücudu boşaltma" yoluyla hastalığın iyileşeceğine dair bir inancı yansıtır. Kusma ve ishal, vücudun hastalık yapan maddelerden arınma yolları olarak görülmüş olabilir. Bu tür doğal süreçlerin hastalıkları tedavi ettiği fikri, daha sonraki dönemlerde Hipokratik ve Galenik tıp teorilerinde de karşımıza çıkar. (15).

(1) (Cüzam'a karşı merhem (2)) hasta (kulak]lar (3)) felç (4) (..... o)kulak (5) (.....) kavrulmuş arpa (6) (.....) yapmak (Kırmak) (2') tekrar tekrar alır (...) (3') tedavi (.....) (Kırmak) (7') (.....) (8') ve ritüeller ... (9') tedavi (.....) (10') merhem (.....) (11') ve ritüeller ... (12') tedavi (.....)(13') merhem (.....) (14') ve ritüeller ... (b.e. 15') merhem (cüzama karşı) (r 1) ayakların altından (...) (r 2) ve gözler (...) (r 3) böbreğin tedavisi ... (r 4) "Eğer bir kişinin [sağ] eli (...) (r 5) "Eğer bir kişinin [sol] eli (...) (r 6) bütün etin [...] (r 7) ayınlar (...) (Kırılma) (r 12)(.....) ölecektir. (r 13) Vızıldayan (kulaklara) karşı merhemler, tütsüler, iksirler, (r 16) büyüyle birlikte kullanılan tütsüler

...[...], (r 17) güçlü tütsüler ...(.....), (r 18) altın [ok] ..(....), (r 19) altın (...) (Kırılma) (e. 1) 'Ağzın silinmesi,' ayınlar ve afaziye karşı merhem (e. 2) afaziye karşı. (4 SAA.10.327).

Metin, özellikle cüzam (lepra), felç, "vızıldayan kulaklar" (muhtemelen tinnitus), afazi (konuşma kaybı), ve böbrek rahatsızlıkları gibi çeşitli hastalıkları ele almaktadır. Bu durum, Yeni Asur Dönemi tıbbının geniş bir hastalık yelpazesini tanımlama ve tedavi etme olanaklarına sahip olduğunu göstermektedir.

Merhemler, tütsüler ve iksirler, önceki metinlerde görüldüğü gibi antik Mezopotamya tıbbında yaygın olarak kullanılan tedavi yöntemleridir. "Kavrulmuş arpa" gibi doğal maddelerin tıbbi preparatların bir parçası olarak kullanılması, dönemin farmakolojik anlayışına ışık tutar. Arpa çayı geleneksel Anadolu tıbbi içerisinde kas ağrıları için kullanılmaktadır (16). Kavrulmuş arpa çayı günümüzde özellikle Uzak Doğu'da yaygın bir şekilde vücudu ısıtma ve doğal bir enerji artışı sağlama, yorgunluğu azaltma ve canlılığı artırma yetenekleriyle bilinir (17). Kavrulmuş arpa çayının Uzak Doğu'da ortalama 1000 yıllık bir geçmişi vardır ve geleneksel içecekler içerisinde yer alır (18).

Tütsü ve büyü'nün bir arada anılması, hastalıkların sadece fiziksel değil, aynı zamanda dinsel bir iyileşme için kullanılmış olabileceğini gösterir. "Ayakların altından", "sağ/sol el" gibi spesifik vücut bölümlerinin belirtilmesi, tedavinin hedeflenen noktalara yönelik bir anlayışla yapıldığını belirtir.

Büyüye yapılan atıf, hastalıkların doğaüstü sebeplerle ilişkilendirilme olasılığını yansıtır. "Altın ok" gibi nesnelere, muhtemelen ritüel araçlar veya tılsımlar olarak kullanılmıştır. Bu, Mezopotamya'da zenginlik sembollerinin tedavi veya korunma amaçlı dini bağlamda kullanılabileceğini göstermektedir.

Metnin eksik kısımları, daha fazla tıbbi malzeme, ritüel detayı veya hastalık tanımını içermiş olabilir. "Bütün etin [...]" gibi ifadeler, sistemik hastalıklara veya genel bir durum değerlendirmesine işaret edebilir. "Ölecektir" ifadesi, belirli hastalıkların ölümcül sonuçlarına dikkat çekiyor olabilir.

Afaziye karşı "ağzın silinmesi" ritüeli, bir fiziksel müdahale ile bir sembolik arınma eyleminin birleşimi gibi görünmektedir. Bu, Mezopotamya tıbbında sembolik eylemlerin tedaviyle nasıl harmanlandığına dair bir örnektir.

Yeni Asur Kralı Esarhaddon'un hekimlerinden birisi de Nabû-naşir'dir. Teşhis ve tedavi yaparken genellikle ritüellerden faydalanmaktadır. Nabû-naşir özellikle kralın çocukları ve annesi ile ilgilenmiştir.

Krala, efendim: hizmetkârınız Nabû-naşir. Nabû ve Marduk krala, efendim, çok büyük kutsamalar versin!

(5) Aşşur-mukin-pal(u)e çok, çok iyi durumda; Aşşur-şarrani-[muballis]su da çok, çok iyi durumda. Kral, efendim, (bununla sevinebilir).

(10) [Kralın, efendim,] bize yazdığı ritüellerle ilgili olarak: Kislev (IX. ay) ayında "Bir insanın evinden sıtmayı, vebayı ve hastalığı uzak tutmak" için bir ritüel gerçekleştirdik; [Tebet] (X. ay) ayında "Bir insanın evinden hastalığı ve sıtmayı uzak tutmak" için bir ritüel gerçekleştirdik ve birçok karşı büyü yaptık; Şevat (XI. ay) ayında kötücül büyülere karşı bir ritüel, sıtma ve vebaya karşı bir ritüel ile birlikte 'el kaldırma' duaları gerçekleştirdik. 1. günde Adar (XII. ay) ayında gerçekleştirilmesi gereken ritüelleri başlattık.

(r 3) Anu'nun kızının bir figürü, Namtar'ın bir figürü, Latarak'ın bir figürü, Ölüm'ün bir figürü, kilden yapılmış bir yedek figür, bahçe hendek kilinden yapılmış bir yedek figür, balmumundan yapılmış bir yedek figür, 5 yağ-kızı tanrısı figürü, 7 (.....), 15 gümüş içme tüpü (... Gula ve Belet şeri için), 7 gümüş tanesi, 7 altın tanesi, 7 bakır tanesi, 7 kalay tanesi, şehir tanrısının 'Nehir (tanrısı) kızı' için (...), (7 dal) tamarisk, 7 dal hurma ağacı, (7 şişe) şarap, 7 şişe bira, (7 şişe) süt, 7 (şişe) bal: bunların (hepsini gerçekleştirdik), (ancak henüz) geri kalan [ritüelleri gerçekleştirmedi].

(r 17) (Ritüel zamanı geldiğinde... krala, efendim,) bildirilecektir (...)(4 SAA.10.296)

Nabû-naşir mektubun başında, Esarhaddon'un Aşşur-mukin-palu, Aşşur-şarrani-(muballis)su isimli iki çocuğunun durumlarının iyi olduğunu ve kralın üzülmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Şifacı, üç ay üst üste veba, kötücül büyüler ve hastalıklar gibi çeşitli sorunlar için ritüeller düzenlemiştir. Ritüellerin yılın belirli zamanlarında, özellikle ayların ritüel takvimine göre düzenlenmesi, Mezopotamya dini pratiklerinin karmaşıklığını ve düzenliliğini ortaya koymaktadır.

Anu'nun kızı, Namtar ve diğer tanrıların figürleri, hastalıkları ve kötücül güçleri uzaklaştırma amacıyla kullanılan apotropaik objelerdir. Kilden, balmumundan ve diğer malzemelerden yapılan figürler, ritüel sanatında materyalin sembolik anlamını vurgular.

Ritüellerde yedi sayısının tekrarı dikkat çekicidir. Mezopotamya'da yedi, kutsallık ve kozmik düzenle ilişkilendirilmiştir. Şarap, bal, süt, hurma gibi maddeler ritüellerde hem sembolik hem de sunak malzemesi olarak kullanılmıştır.

Hastalıktan korunmak ve Kötü büyülere karşı yapılan ritüeller, toplumda büyüye karşı duyulan endişeyi ve bu tür uygulamalara yönelik sistematik yaklaşımları yansıtır. 'El kaldırma' duaları, tanrılara doğrudan yapılan yakarılar anlamına gelir ve bu dualar ritüelin bir parçasıdır. Henüz gerçekleştirilmemiş ritüeller" ifadesi, ritüellerin adım adım ve titizlikle yürütüldüğünü göstermektedir. Kralın bilgilendirilmesi, yönetim ve dini liderlik arasındaki koordinasyonu yansıtır. Hastalıklardan korunmak için yapılan ritüellerin düzenliliği ve kralın sürekli bilgilendirilmesi, bu sürecin devlet otoritesi altında yürütüldüğünü ortaya koyar.

1) (Krala, efendim: hizmetkârınız Nabû-naşir. (Nabû ve Marduk) krala, efendim, büyük kutsamalar versin!)

(5) Aşşur-mukin-(pa)lu'a çok iyi durumda; kral, efendim, mutlu olabilir.

(8) Elul (VI) ayına ait ritüelleri gerçekleştirmeye başladık: "16. günde Sin'in önüne bir taflan (tamarisk) ağacından yapılmış bir masa koyarsınız. Yatağın başucuna, (rüya tanrısı) Zaqiqu için ardıçtan yapılmış bir tütsülük yerleştirirsiniz. Elleri ve ayakları siderit (bir tür taş) ve kasya (bir tür bitki) ile yıkarsınız. Tuzu, kasya, ardıç ve dış kapıdan alınan toprakları, onun giysisinin kenarına bağlarsınız."

(r 2) Kralın, efendim, tanrıları adına, bebek Aşşur-mukin-palu'a ile birlikte olmadı. Aşşur, Bel ve Nabû — sizin tanrılarınız — onu (yetişkin) halk arasına dahil edene kadar, bir gün veya ayı ritüeller ve ayinler olmaksızın geçirmedik. (4 SAA.10.298).

Nabû-naşir mektupta Esarhaddon'un oğlunun bir önceki mektuptaki gibi durumunun iyi olduğundan bahsetmektedir. Kralın üzülmemesi gerektiğini vurgular. Metin, Elul ayına ait belirli ritüellerin detaylarını sunmaktadır. Sin'e (Ay Tanrısı) sunulan masa ve Zaqiqu (rüya tanrısı) için yapılan tütsü sunumu, bireyin rüyalar veya kehanetlerle ilgili koruma aradığını göstermektedir.

Elleri ve ayakları özel malzemelerle yıkama ve dış kapıdan alınan maddelerin giysiyle ilişkilendirilmesi, kötücül etkilerin uzaklaştırılması amacı taşıyabilir.

Metinde bebek Aşşur-mukin-palu'nun özel ritüeller eşliğinde büyütüldüğü anlatılmaktadır. Mezopotamya kültüründe özellikle kralın çocukları için düzenlenen özel ritüeller, onların fiziksel ve ruhsal sağlığını güvence altına almayı hedefler. Aşşur, Bel ve Nabû'nun bebeğin yetişkin halk arasına dahil edilmesinde rol oynadığı belirtilmiştir. Bu, tanrıların sosyal statü veya bireysel gelişimle ilişkilendirilmiş olabileceğini düşündürür.

1) (Krala, efendim: hizmetkârınız Nabû-naşir. (Nabû ve Marduk) (krala, efendimize, büyük kutsamalar) versin!) (7) (Aşşur)-mukin-palu'a (çok) çok (iyi durumda); kral, efendim, (memnun olabi)lir. (11) Bu (... bize getiril) en [...] (Kesinti) (r 2) [...yah çok, çok iyi durumda.]...

(Kalan kısım tahrip olmuş veya tercüme edilemeyecek kadar parçalı.) (4 SAA.10.299)

Mektup, bebek prens Aşşur-mukin-palu'a'nın sağlıklı olduğu bilgisi ile, kralı rahatlatmayı ve mutlu etmeyi amaçlamaktadır. Nabû-naşir'in, krala olumlu ve teselli edici haberler sunması, onların görev bilinci ve sadakatinin bir göstergesi de denebilir.

"Bize getirilen bu..." ifadesi, bir nesne, mesaj ya da kişiye atıfta bulunuyor olabilir. Ancak kesinti nedeniyle detaylara ulaşılamamaktadır. Bu, mektubun bir bölümünün taşınan veya teslim edilen bir şeyle ilgili olabileceğini düşündürür.

(1) Kralın, efendimin, bana (aracılığıyla) Şarrat-samm(a-ila'i) yazdığı (?) ile ilgili olarak - onun için zikrudâni-ritüellerini yerine getirirken bir kez daha ismini çağırdık ve yerine getirdik.

(r 1) Tedaviyi ve ritüelleri sürekli ve aksatmadan yerine getiriyoruz.

(r 5) Aşşur-mukin-palu'a'yı denetlemek için (...)

(Geri kalan kayıp) (4.SAA.300).

Kötü büyücülükte görülen sağlık sorunlarına karşı ve kara büyünün neden olduğu hastalıklarda Zikrudâni ritüelleri kullanılırdı. Mektupta muhtemelen veliht prens için bu ritüellerin yapıldığı ve kişinin isminin özel olarak çağrıldığı belirtilmiştir. Bu ritüeller hastalıkların nedenleriyle savaşmaktan ziyade onları önlemek için yapılırdı.

Nabû-naşir önceki mektuplarda olduğu gibi Aşşur-mukin-palu'dan bahsedilmektedir. Şifacı, Prens'in sağlık durumunu takip ettiğini vurgulamaktadır.

Nabû-naşir önceki mektuplarda olduğu gibi Aşşur-mukin-palu'dan bahsedilmektedir. Şifacı, Prens'in sağlık durumunu takip ettiğini vurgulamaktadır.

(1) *Krala, efendim: hizmetkarınız Nabû-naşir. Nabû ve Marduk kralı çok büyük ölçüde kutsasın, efendim!*

(7) *'Kültlerin Hanımı'nın (Tanrıça İştâr) yükümlülüğü altındaki kişi (bebek prens) çok iyi gidiyor; kral, efendim, gerçekten mutlu olabilir.*

(r 1) *Kral, efendim, 'Kültlerin Hanımı'nın sorumluluğu altındaki kişilerin (bebek prens) torunlarını dizlerinin üzerine kaldırsın ve sakallarında gri saçlar görsün! (4 SAA.10.301).*

Tanrıça İştâr'ın sorumluluk altındaki bebe prens muhtemelen Aşşur-mukin-palu'dur. Bu prensin tanrıça sayesinde iyileşmekte olduğu krala bildirilmektedir.

Torunların kucağa alınması ve sakallarda ak görülmesi, uzun ömür ve kuşaklar boyunca devam eden refah dileğini ifade eder. Bu, Mezopotamya kültüründe hem bireysel hem de toplumsal bir ideali temsil eder. Aynı zamanda bu dilek, kralın tanrılar tarafından ödüllendirileceği bir geleceği sembolize eder.

(1) *Krala, efendim: hizmetkarınız Nabû-naşir. Nabû ve Marduk kralı kutsasın, efendim!*

(5) *Kültlerin Hanımefendisi'nin sorumluluğundaki kişi iyi durumda.*

(7) *(Kralın) efendimin bana yazdığına gelince: "Bana doğruyu yaz" — Krala doğruyu söylüyorum, efendim.*

(11) *Başının, kollarının ve ayaklarının 'yanması' dişlerinden kaynaklanıyordu: dişleri çıkmaya çalışıyordu. Bu yüzden yandığını hissetti ve bunu iç organlarına aktardı.*

(r 7) *Şimdi çok iyi ve [tamamen] iyileşti.*

(Geri kalanını kayıp) (4 SAA.10.302).

Nabu-Naşir tarafından, Tanrıça İştâr sorumluluğu altında olduğu söylenen bebek prensin durumunun iyi olduğu belirtilmektedir. Metinden bebekte bir ateş problemi olduğu anlaşılakta Nabu-Naşir bunun dişlerinin çıkması ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Antik Yunan Hekimi Hipokrat (MÖ 460-370)'da aynı bilgiyi vererek diş çıkarmanın ateşe neden olacağını söylemektedir. Günümüzde de diş çıkarken ateşin çıkabileceği ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır (19).

(1) *('Çiftçiye,' efendim: kulunuz Nabû-naşir). Nabû ve Marduk, ('çiftçiyi,')efendimi kutsasın!*

(6) *(Efendim) 'çiftçinin' (dün) yazdığına dair: "Emirlerimi (.....) verdim" —*

(8) *(Onun sağlık durumu hakkında) bana bilgi verdikten sonra, [kollarımı] dinlendirmek için uzandım.*

(11) *[Akşam] içeri girdim ve karmaşık bir (ritü)el tedavisi uyguladım. Tam (NN'ye) geçmek üzereydik ki (bize): "(...)oldukça iyi durumda" dediler.*

(15) *(Onlara sordum "Na(sıl) oldu bu?"*

(r 1) *Onlar dediler ki: "Dün gece, akşam nöbetinin kenarındayken, etini (vücudunu) incelerken korktu. (Ve) büyücüler içeri girdiklerinde tekrar korktu. (...)korkmadı, (ve) gün ışığınca, (iyi) durumdaydı." Şimdi ise (gayet iyi durumda). (4 SAA.10.304).*

Mektuptan, Nabû-naşir'in prens ile ilgilendikten sonra dinlendiği anlaşılmaktadır. Prens ile ilgilenmenin uzun ve zorlu bir durum olduğu anlaşılmaktadır. Şifacı Akşam olunca ritüel tedavisine devam etmiş ve sonucunda bebeğin iyi olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir. Ancak metinden bebeğin kendisi ile ilgilenen büyücülerden korktuğu anlaşılmaktadır. Bunun yüksek ateşten kaynaklı bir durum mu olduğu açıklanmamaktadır. Ancak prensin sabah vakti daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.

(1) (K)rala, (benim) efendim: hizmetkarınız Nabû-na(şir). Nabû ve Marduk kralı çok büyük ölçüde kutsasın, efendim!

(7) ('Kültlerin Hanımı'nın) (görevi) çok, çok iyi gidiyor; kral, (efendim) memnun olabilir.

(10) Kral, (efendim), Tarbişu'dayken, Krala, efendime yazdım: "'Kültlerin Hanımı'nın göreviyle ilgili iyi bir rüya görüldü, sözlerini duydum."

(r 3) Şimdi çok iyi gidiyor; (tanrılar) (kralı) kutsadı, efendim. (4 SAA.10.305).

Mektupta, Nabû-naşir, Krala, bebek prens ile ilgili bilgiler vermektedir. Bebeğin durumunun Tanrıça İştâr sayesinde daha iyi olduğunu ve kralın üzülmemesi gerektiği anlatılmaktadır.

(Nabû ve Marduk) kralı, (efendimi kutsasın)! (Aşşur), Bel ve Nabû, kralı, efendimi mutluluk ve esenlikle [donatsın]!

(Prens NN çok) iyi durumda. Kral, (benim) efendim, (sevinçli) olabilir.

(.... yazı) ustalığına kadar (.....).

(Metinde kopukluk) Kral, efendim, [bi]liyor [ki ben], gözleri [efendilerine] sabitlenmiş, [efendilerinin] mutluluğu ve iyiliği için tanrılara [dua eden], kalbi tamamen [efendilerine adanmış] bir hizmetkârım. Hatta bir köpek [.....] çobanıyla (birlikte olur)!

Şimdi ben ve (...); başka kime (bağlı olabilirdik ki?) (Aşşur), Bel ve Nabû, (kralı), efendimi mutluluk ve sağlık ile (donatsın)!

(r 3) Adam hakkında (...) ağzını açmadı, (onun adına) (.....) yaptık. Eğer sormamış olsaydık, ...(.....). (4 SAA.10.307).

Nabû-naşir Prens NN'nin (Aşşur-mukin-palu?) sağlık durumunun iyi olduğu belirtiliyor. Bu bilgi, kralın endişelerini gidermek ve mutluluk duymasını sağlamak amacıyla iletilmiş gibi görünmektedir.

Gönderici, kralına olan sadakatini tekrar tekrar vurgulamaktadır. Özellikle "köpek ve çoban" metaforu, hizmetkârın efendisine olan koşulsuz bağlılığını ifade etmektedir.

Mektubun sonunda, bir kişinin davranışları hakkında bilgi verilmektedir. Bu kişi, bir konuda sessiz kalmış ya da konuşmamış. Gönderici ve ekibi, onun adına bir girişimde bulunmuş. Eğer bu yapılmaydı, ne olacağı belirsiz bırakılmış.

(1) Krala, efendimiz: hizmetkarlarınız Nabû-naşir ve (Urad)-Nanaya. Krala, efendimize en iyi sağlık dileklerle! Aşşur, Sin, Şamaş, Ninurta ve Gula kralı kutsasın, efendimiz!

(9) Kralın annesi çok iyi durumda. (Gerçekten) iyileşti (....).

(kesinti)

(r 2) Biz yemek pişirdik (...)...

(r 3) yerleştiler (....). Şimdi o iyileşti ve çok iyi. Kral, efendimiz, mutlu olabilir. (4.SAA.297).

Mektup sarayın iki önemli şifacı hekimleri olan Nabû-naşir ve [Urad]-Nanaya tarafından yazılmıştır. Kralın annesine uygulanan tedavinin başarıyla sonuçlandığını krala bildirilmektedir. Annenin iyileşmesi ve iyi durumda olması, krala teselli ve mutluluk sağlayacak bir haber olarak sunulmaktadır. Ayrıca kralın annesinin iyileşmesinin bir kanıtı olarak yemek yemesi vurgulanmaktadır (20).

"Yerleştiler" ifadesi, annenin hastalığı atlatmasının ardından fiziksel veya ruhsal olarak bir rahatlama sürecine geçtiğini gösterebilir. Ayrıca bu, iyileşme sürecinin tamamlandığını ve normal bir duruma dönüldüğünü ima edebilir.

Urad -Nanaya'nın, Adad-şumu-uşur'un oğlu olduğu da düşünülmektedir Ancak krala yazılan bir mektupta, Adad-şumu-uşur Urad – Gula isimli bir kahinin kendi oğlu olduğunu söylemektedir. (4 SAA.10.226). Kral ile Urad-Nanaya'ya arasındaki bir mektuplaşmada Adad-şumu-uşur ile ilgili bazı bilgiler istenmektedir (4 SAA.10.314). Mektup bu iki şifacı arasında bir bağ olabileceğini göstermektedir. Baba oğul değillerse de aynı yerde çalışıyor olabilirler.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmanın bulguları, Asur tıbbının tarihsel önemini ortaya koymaktadır. Asur hekimleri ve şifacıları, yalnızca fiziksel rahatsızlıkların tedavisiyle ilgilenmekle kalmayıp, aynı zamanda ruhsal ve dini boyutları da içeren kapsamlı bir yaklaşım benimsemişlerdir. Dini ritüeller, büyüsel uygulamalar ve tıbbi tedavilerin bir arada uygulanması, dönemin sağlık anlayışının çok yönlü yapısını ortaya koymaktadır. Marduk-şakin-şumi ve Adad-şumu-uşur gibi figürlerin hem tıbbi hem de astrolojik yetkinlikleri, Asur krallarının güvenini kazanmalarını sağlamış ve bu kişiler kraliyet danışmanı olarak da görev yapmıştır.

Dönemin tıbbi uygulamalarında dikkat çeken bir diğer unsur ise, ritüellerin ve maddi objelerin (örneğin, balmumu figürler, tılsımlar ve özel karışımlar) tedavi sürecinin ayrılmaz bir parçası olmasıdır. Bu uygulamalar, hastalıkların yalnızca biyolojik bir durum olmadığını, aynı zamanda manevi bir bağlamda değerlendirildiğini göstermektedir.

Hekimlerin, kral ve kraliyet ailesi üzerindeki etkileri oldukça büyüktür. Özellikle Esarhaddon döneminde, hekimlerin psikolojik sorunlardan fiziksel rahatsızlıklara kadar birçok alanda aktif rol oynaması, Asur sarayındaki sağlık sisteminin ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Urad-Nanaya'nın farmakolojik çalışmalarındaki öncülüğü, dönemin bilimsel yaklaşımını anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Marduk-şakin-şumi, Esarhaddon'un sağlık sorunlarıyla ilgilenmiştir. Kralın hem fiziksel hem de psikolojik rahatsızlıklarına yönelik çözümler sunmuş, moral verici ve yatıştırıcı bir üslup kullanmıştır. Örneğin, Esarhaddon'un üşüme şikâyeti üzerine bunun endişe edilecek bir durum olmadığını, mevsimsel bir hastalık olduğunu belirtmiştir. Bu açıklamalar, kralın endişelerini gidermeye yönelik güvence niteliği taşır

Marduk-şakin-şumi, tedavilerinde tanrıların (ör. Nabû, Marduk) iyileştirici gücüne vurgu yapmıştır. Örneğin, bir ateş hastalığında tanrıların hızla şifa sağlayacağını ifade etmiştir. Bu, Mezopotamya tıbbında dini inançların tedavi süreçleriyle ne kadar iç içe olduğunu göstermektedir

Marduk-şakin-şumi, yalnızca tıbbi tedavi sunmamış, aynı zamanda dini ritüeller ve astrolojik uygulamalar gerçekleştirmiştir. Kral için düzenlenen vekil kral ritüelleri, kötü ruhları kovma duaları ve astrolojik öngörüler bu uygulamalara örnek teşkil eder. Ayrıca, ritüel sırasında kralın hangi gün ne giymesi gerektiği gibi detayları da belirlemiştir

Marduk-şakin-şumi, kralın sağlık durumuna ilişkin yazdığı mektuplarda sürekli olarak moral verici bir üslup benimsemiştir. Örneğin, hastalıkların tanrılar tarafından hızla iyileştirileceğini belirterek kralı rahatlattığı görülür.

Marduk-şakin-şumi, yalnızca bir doktor değil, aynı zamanda bir kâhin ve danışman olarak Asur sarayında çok yönlü bir rol oynamıştır. Tıbbi tedavileri dini ritüellerle birleştirerek dönemin tıbbi uygulamalarına kapsamlı bir yaklaşım getirmiştir.

Adad-şumu-usur, Esarhaddon'un hem fiziksel hem de psikolojik sağlık sorunlarıyla ilgilenmiştir. Kralın ruhsal sıkıntılarını hafifletmek için dualar ve ritüeller uygulamış, aynı zamanda fiziksel rahatsızlıklarına yönelik tedavi yöntemleri önermiştir. Özellikle kralın düzenli yemek yemesini ve şarap içmesini tavsiye ederek, zihinsel ve fiziksel sağlığın bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgulamıştır

Adad-şumu-usur, astroloji konusunda uzmandır ve yıldız gözlemleri ile kehanetler yapmıştır. Örneğin, Venüs ve Sirius gibi gezegenlerin konumlarına dayanarak ritüeller düzenlemiştir. Bu gözlemler, Esarhaddon'un başarılarını ve Asur Devleti'nin geleceğini yorumlamak için kullanılmıştır

Adad-şumu-usur, ilaçların etkilerini denemek için köleler üzerinde testler yapmıştır. Örneğin, veliaht prens için hazırlanan bir ilacın önce kölelerde denenmesi, ardından prens üzerinde uygulanması talimatını vermiştir. Bu uygulama, günümüz tıp anlayışında etik dışı olsa da, deneme-yanılma yönteminin varlığını ortaya koyar

Esarhaddon'un yemek yemeyi kestiği ve karanlıkta uzun süre kalmayı tercih ettiği bir dönemde, Adad-Şumu-usur bu davranışın zihinsel bir sorun olduğunu vurgulamış ve kralın düzenli beslenmesinin sağlık açısından önemini dile getirmiştir. Ayrıca, kralın Tanrı Şamaş'a hakaret anlamına gelebilecek bu davranıştan vazgeçmesi gerektiğini belirtmiştir.

Urad-Nanaya cilt rahatsızlıkları için losyonlar hazırlamış ve bu ilaçların nasıl kullanılacağını günümüz tıbbındaki reçetelere benzer şekilde detaylı bir şekilde açıklamıştır. Krala, cilt sorunları için kuş yağıyla masaj yapmasını önermiştir ki bu tedavi yöntemi günümüzde de geleneksel tıp uygulamalarında yer almaktadır. Ayrıca, apse tedavisinde emici pansumanlar kullanarak enfeksiyonların kontrol altına alınmasını sağlamıştır.

Burun kanamaları için geliştirdiği tedavi yöntemleri arasında tamponlar ve özel kremler yer almıştır. Kulak rahatsızlıklarını tedavi etmek için damlalar ve tütsüleme yöntemlerini bir arada kullanmış, bu şekilde hem fiziksel hem de manevi bir iyileşme sağlamayı hedeflemiştir.

Urad-Nanaya, tedavilere zamanında başlanmasının önemini vurgulamış ve gecikmenin hastalığın ilerlemesine yol açabileceğine dikkat çekmiştir. Ayrıca, cüzam, kulak çınlaması (tinnitus) ve afazi gibi çeşitli hastalıkları teşhis etmiş ve bunlara yönelik tedavi protokolleri geliştirmiştir.

Onun tıbbi yaklaşımları, yalnızca dönemin tıbbi bilgisini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda disiplinli ve yenilikçi bir hekim olarak kraliyet ailesinin sağlığına katkı sağladığını gösterir.

Kral, Urad-Nanaya'nın önerdiği şilbānu tedavisinde aşırı terleme nedeniyle bu tedavinin etkili olup olmadığını öğrenmek için, aynı zamanda kâhin olan başka bir şifacı Marduk-şakin-şumi'ye danışmaktadır.

Nabû-naşir, Esarhaddon'un kişisel doktorlarından biri olarak kral ve ailesinin sağlık sorunlarına yönelik çeşitli hizmetler sunmuştur. Özellikle Esarhaddon'un oğullarının sağlık durumunu takip etmiş, ritüellerle desteklenen tedavi yöntemleri uygulamıştır. Bir mektubunda, Esarhaddon'un oğlu Aşşur-mukin-palu'nun durumunun iyi olduğunu bildirerek kralın endişelerini gidermeye çalışmıştır.

Nabû-naşir, hastalıkların tedavisinde dini ritüellerin önemine vurgu yapmıştır. Üç ay boyunca sıtma, kötücül büyüler ve diğer hastalıklara karşı ritüeller gerçekleştirmiştir. Bu ritüeller arasında "el kaldırma" duaları, kötücül büyülere karşı yapılan uygulamalar ve belirli tanrı figürlerinin kullanıldığı sembolik koruma yöntemleri yer alır.

Nabû-naşir, kralın sağlığı için sürekli tanrılara dua etmiş ve dualarının etkili olduğunu rapor etmiştir. Tanrıça İştār'ın himayesi altında olan kralın oğlunun sağlığı için İştār'a dualar etmiş ve bu himayenin çocuğun iyileşmesine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Bu yaklaşım, tedavi süreçlerinin dini inançlarla nasıl iç içe geçtiğini gösterir.

Nabû-naşir, fiziksel rahatsızlıkların teşhisinde tıbbi bilgi ve dini ritüelleri birleştirmiştir. Prens'in dış çıkarırken yaşadığı ateşlenme problemini teşhis ederek, bunu iç organlara etki eden bir durum olarak yorumlamıştır. Bu durum, dönemin tıbbi anlayışında fizyolojik ve manevi açıklamaların bir arada kullanıldığını göstermektedir.

Nabû-naşir, kötücül büyülerin neden olduğu hastalıklara karşı özel ritüeller düzenlemiştir. Anu'nun kızı ve Namtar gibi tanrıların figürlerinin kullanıldığı apotropaik (koruyucu) objeler hazırlamış ve bunları kötücül güçleri uzaklaştırmak için kullanmıştır. Ayrıca, ritüellerde yedi sayısını sıkça kullanmış, bu sayının kutsallığına vurgu yapmıştır. Nabû-naşir, yalnızca mevcut hastalıkları tedavi etmekle kalmamış, aynı zamanda hastalıkları önlemek için de yöntemler geliştirmiştir. Örneğin, sıtma ve hastalıkların evlerden uzak tutulması amacıyla düzenli olarak ritüeller gerçekleştirmiştir. Bu önleyici yaklaşım, Mezopotamya tıbbının koruyucu sağlık anlayışına ışık tutar.

Nabû-naşir, tedavi ve koruma yöntemlerinde sembolik materyalleri sıkça kullanmıştır. Balmumu figürler, kil heykeller, altın ve gümüş gibi malzemeler ritüellerin bir parçası olmuştur. Bu nesnelere, hastalıkların yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda manevi bir doğası olduğuna dair inancı yansıtır.

Nabû-naşir, kraliyet çocuklarının sağlığını korumak için özel ritüeller düzenlemiştir. Sin (Ay Tanrısı) ve Zaqıqu (Rüya Tanrısı) için sunular ve tütsülerle desteklenen ritüeller gerçekleştirmiştir. Kraliyet çocuklarının büyüme sürecinde tanrıların himayesini sağlamak için dini törenler yapmıştır.

Nabû-naşir'in yazdığı mektuplar, kralın moralini yükseltmeyi ve endişelerini hafifletmeyi amaçlamıştır. Mektuplarında sürekli olarak olumlu bilgiler sunmuş ve kralın kendisini iyi hissetmesini sağlamaya çalışmıştır.

MÖ yedinci yüzyılda yaşamış olan Marduk-şakin-şumi, Adad-şumu-usur, Urad-Nanaya ve Nabû-naşir, Yeni Asur Dönemi'nin sağlık anlayışını yansıtan önemli figürlerdir. Bu dört şifacı arasında Urad-Nanaya, kendi ürettiği ilaçları kullanması ve tedavilere bilimsel bir yaklaşım sergilemesiyle öne çıkmaktadır. Yeni Asur döneminin önemli hekimlerinden biri olarak, Urad-Nanaya tıbbi uygulamalarını daha çok ilaç hazırlama ve fiziksel tedavi yöntemleri üzerine yoğunlaştırmış, kahinlik veya büyücülük faaliyetlerini oldukça sınırlı tutarak dönemin diğer şifacılarından ayrılmıştır.

Asur Devleti, Mezopotamya'nın zengin bilgi birikimini tıp ve sağlık alanında da etkin bir şekilde kullanmış ve bu birikimi yazılı metinler aracılığıyla günümüze taşımıştır. Dini ve bilimsel yöntemlerin bir arada kullanıldığı bu sistem, sadece hastalıkların tedavisinde değil, aynı zamanda toplumsal düzenin korunmasında da önemli bir rol oynamıştır.

Bu çalışmada incelenen metinler ve örnekler, Asur medeniyetinin sağlık ve tıp alanındaki kapsamlı düzey uygulamalarını gözler önüne sermektedir. Hekimlerin ve şifacıların sorumlulukları, dönemin kraliyet ve toplum yapısındaki önemli yerlerini ortaya koymaktadır. Mezopotamya'da gelişen bu sağlık anlayışı, sonraki medeniyetlere ilham kaynağı olmuş ve modern tıbbın temellerinin atılmasında önemli bir rol oynamıştır.

Kaynaklar

1. Taylor, J. NinMed: Medicine fit for a king. The Nineveh Medical Project. Department of the Middle East, The British Museum. Retrieved from <http://oracc.museum.upenn.edu/asbp/NinMed/> 2022.
2. Geller, M. J. Ancient Babylonian medicine: Theory and practice. Ancient Cultures. Chichester/Malden, MA: Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781444323573>. 2010
3. Coşkun, İ. Yeni Asur Kralı Esarhaddon'un Kaygı Bozuklukları Van İnsani ve Sosyal Bilimler Dergisi, (4),2022; 58-73.).
4. Parpola, S. *Letters from Assyrian and Babylonian scholars* (State Archives of Assyria, Vol. 10). Helsinki: Helsinki University Press. 1997
5. Ulutaş, G., & Öz Kiriş, E. Eski Mezopotamya'da Bazı Ruhsal Hastalıkların Doğaüstü Güçlerle İlişkisi. OANNES - International Journal of Ancient History, 4(1), 2022, 277-303.
6. Aslan, G., Şapçı, T., & Candan, S. Anterior septal burun kanamalarında elektrokoterizasyon mu kimyasal koterizasyon mu. In KBB Forum (Vol. 10, No. 4), 2011; 92-95.
7. Kaya, M., & Sarıçoban, S. 11. İlaç Geliştirme Süreçleri. Sağlık Yönetimi Güncel Konular ve Pratik Bilgiler, Eğitim Yayınevi. 2024
8. Nutton, V. Ancient Medicine , Routledge, London. 2004
9. Aydemir, A. Kutadgu Bilig ve Divanü Lugati't Türk'te kuşlar. The Journal of Academic Social Science Studies, (6), 2013; 1–15.
10. Boztepe, M. Sosyal Medyada Pozitif Tıp ve Tamamlayıcı Tıp Paylaşımları Üzerine Nitel Br Çözümleme. İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 4(1), 2024; 158-181.
11. Lipsker, D., Nwabudike, L. C., Parish, L. C., & Hoenig, L. J. Ceratum Galeni: An old eponym honoring Galen and his cold cream. Clinics in Dermatology, 41(6), <https://doi.org/10.1016/j.clindermatol.2023.09.003>. Yunan tıbbında sıklıkla yağ ile tedaviler önerilmektedir. 2023; 735, 737
12. Tanker, M., & Sayron, E.armacognosic Research on Styra Liquidus,. Journal of Faculty of Pharmacy of Ankara University, 4(1). https://doi.org/10.1501/Eczfak_0000000207. 1974.
13. Peratta, L. J., Denslow, B. L., & Brown, C. G. Emergency evaluation and management of epistaxis. Emergency Medicine Clinics of North America, 5(2),1987; 265–277.
14. Mutlu, S. A. (2021). Eski Önyasa toplumlarında tütsü kullanımı ve kültürümüze yansımaları. Turkish Studies-History, 16(2), <https://dx.doi.org/10.47846/TurkishStudies.50770>. 2021; 215, 230
15. Yalazı, Esra. "Antikçağ Farmakolojisinin Temelleri: Eski Yunan Tıbbında Materia Medica Geleneği". Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri 17, sy. 1
16. boleyncrystal.com. (n.d.). Beril taşı özellikleri ve faydaları. Retrieved 22 Ekim, 2025, <https://boleyncrystal.com/blog/beril-tasi-ozellikleri-ve-faydaları/>
17. ucardogaltas.com. (n.d.). Beril taşı faydaları. Retrieved 22 Ekim 2025, <https://www.ucardogaltas.com/beril-tasi-faydaları>.2025
18. Kaleli, S. Niçin Geleneksel veya Anadolu Tıbbı?. Geleneksel ve Tamamlayıcı Anadolu Tıbbı Dergisi, 2(1), 2020; 1-5.
19. Won, H., j. [Weekender] Healthful Korean tea to fit every need. The Korea Herald. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20170131000862>.2024.
20. Mugicya. History of Japanese tea. Retrieved 22 Aralık 2024, from <http://www.mugicya.or.jp/history/> 2024.
21. Çelen, R., & Taş Arslan, F. Bebeklerde Diş Çıkarma Süreci ve Bu Süreçte Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Uygulamalar. Güncel Pediatri, 16(2), 2018; 181-186.

(<https://www.encyclopedia.com/history/news-wires-white-papers-and-books/urad-nanaya>)